

Tiina Tuppurainen

SINÄ OLET
PERHEENI

Karisto
Hämeenlinna

© Tiina Tuppurainen ja Karisto/Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

ISBN 978-951-1-40970-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

*Kristalle, joka on minun perheeni, sekä kaikille niille,
jotka ovat itse valinneet perheensä.*

I

Anna-Liisa

Herään linnun kirkaisuun. Se leikkaa kivisen sisäpihan kuin viilto. Katson yöpöydän kelloa, se on puoli seitsemän. Olen alkanut herätä aikaisemmin sen jälkeen, kun Marjatta kuoli.

Katson varpaitani. Ne ovat turpeat ja vaaleanharmaat. Kynnet pitäisi leikata, mutta selkä ei anna myöten. Ne kasvavat vuosi vuodelta paksummiksi, kohta niitä ei saa enää leikattua kynsi-leikkurilla, tarvitaan pihdit. Ajatus naurattaa minua vähän.

Keskitän voimani ja ponnistan itseni istumaan. Selkää vihlaisee. Pitäisi tehdä niitä liikkeitä, joita se vaaleaksi kiharretti jumppaohjaaja opetti palvelukeskuksen jumppatunnilla. Ashati tai ahashi tai mikä lie. Selkä tuntui pari päivää sen jälkeen paremmalta. Ryhmä on loppunut, eikä uudesta ole tietoa.

Työnnän varpaat tohveleihin ja nousen. Kahvi on melkein loppu, pitäisi hakea lisää tänään. Kaadan kattilaan ruishiutaleita ja niiden päälle kulutusmaitoa. Yhden litran saan juoda viikossa, sen minä sallin itselleni. Lääkäri suositteli rasvatonta maitoa, mutta minä pidin ehdotusta loukkauksena. Marjatta sanoi aina, että rasvaton maito on värjättyä vettä. Sitä ei kunnan ihminen vapaaehtoisesti juo.

Marjatan tuolin pehmuste on painunut kuopalle. En ole pesyt sitä kertaakaan. Se on keskeltä melkein valkoinen ja reunoilta oljenkeltainen. Marjatta halusi laittaa nämä pehmusteet, vaikka minusta tuolit olivat kauniimmat ilman niitä. Minä annoin periksi, siinäkin asiassa.

Eteisen postipussukassa on päivän lehti. Kohta sekin pitäisi lopettaa, hinta on niin kova. Olen virkannut pussukan itse. Postit putoavat sinne nätisti, eikä niitä tarvitse kumartua noukkimaan lattialta. Otan lehden ja palaan keittiöön. Puuro alkaa hiljalleen putputtaa kannen alla. Kahvi on jo valmista. Kupissa on kaksi mummoa, jotka pitävät toisiaan kädestä. Marjatta osti sen Virosta, kun oli siellä päiväretkellä kuororyhmän kanssa. Minusta kuppi oli vähän mauton, mutta nyt en muuta käytäkään. Kuppi on alkanut jo tummentua ruskeaksi pohjasta, vaikka yritän pestä sitä niin hyvin kuin taidan.

Minä en saanut tulla hautajaisiin. Sitä en uskonut Sirpan koskaan tekevän. Hän oli jopa välillä käynyt kylässä, hymyillyt maireaa tekohymyään kireine poskineen ja tuonut tulilatvan, aina sen saman ruman tulilatvan, vaikka sanoimme joka kerta, ettei tarvitse.

Sinä aamuna Sirpa tuli sisään omilla avaimilla. Hän oli ottanut ne Marjatan taskusta.

”Voisit ovikelloa soittaa”, sanoin.

”Mä tulin hakemaan äidin tavaroita.”

”Ei täällä ole mitään arvokasta.”

”No nää on kuitenkin mun äidin. Missä se isoäidin koru on?”

”Marjatta antoi sen sulle kaksi vuotta sitten.”

”Ei varmasti antanut. Minne sä olet piilottanut sen?”

”Miksi mä niin olisin tehnyt?”

”Etkä sitten muuten tule hautajaisiin. Äidin täti ja serkut ei tiedä mitään tästä. Mä en halua, että ne muistaa äitiä sellaisena.”

”Sirpa kiltti, älä tee tätä”, pyysin.

”Kun isä kuoli, äiti oli ihan sekaisin. Ei se olisi tällaseen ryhtynyt selväjärkisenä.”

Tuntui kuin maksa olisi pyrkinyt ulos kurkustani. Minä tärisin, iho tuntui kylmältä ja nihkeältä. Marjatta oli kuollut, ja nyt tuo oranssitukkainen paholainen kertoi, etten minä saisi edes hyvästellä häntä.

Sirpa keräsi syliinsä Marjatan arvottoman sinivihreän vaasin, kuparisen seinäkoristeen, pienen jalkalampun ja medaljongin, jonka olin antanut Marjatalle lahjaksi. En kyennyt liikkumaan, istuin paikallani kuin valveudessa.

”Sun pitäisi kyllä jotenkin kompensoida sitä, että äiti asui täällä ja piti sun kotia yllä. Mä palaan tähän vielä.”

Siinä vaiheessa tajusin, että minun pitäisi palkata asianajaja. Juristi oli jämäkkä, väritön ja asiakeskeinen. Hän selitti Sirpalle pykälät, joiden nojalla en ollut velvollinen korvaamaan avopuolison perikunnalle mitään siitä hyvästä, että olimme asuneet Marjatan kanssa yhdessä minun omistamassani asunnossa. Isoäitinsä kaulakorun Sirpa väitti minun varastaneen, mutta siinä vaiheessa hänen poikansa puuttui peliin. Hän seurasi äitiään oveni taakse ja ravisti tätä olkapäistä. Näin kaiken ovisilmästä.

”Etkö sä nyt perkele voi jättää tota mummoa rauhaan. Ei se tuo mummia takaisin. Sä itse kanitit sen korun viime vuonna, mä olin vielä mukana.”

Sirpa istui mykkänä portaalle ja alkoi itkeä. Hän kaipasi äitiään, me kaikki kaipasimme, mutta hän käänsi kaipuun vihaksi.

Olin koonnut Marjatan tavarat siististi pahvilaatikoihin. Työnsin ne ovesta rappukäytävään ja sanoin, että he voisivat viedä kaiken, jos haluaisivat. Mutta Marjatan tavarat olivat heille arvottomia, vanhan naisen tavaroita. Kotimekkoja, tossuja, kattiloita, posliinisia koriste-esineitä, baskereita, puuvillasukkia, mietelausetauluja, pilleripurkkeja, lukulaseja, reseptikirjoja, ompeluvälineitä ja ristipistotöitä. Santeri oli pahoillaan, näin sen hänen katseestaan. Hän otti päällimmäisestä laatikosta pienen peltirasian, jossa Marjatta säilytti minttupastilleja.

”Ei me näillä mitään tehdä. Voit pitää ne. Anteeksi hei”, Santeri sanoi, tarttui äitiään ranteesta ja ohjasi tämän ulos.

Hän sanoi anteeksi mutta ei pyytänyt minua hautajaisiin. Siinä Sirpa oli ehdoton.

Minä menetin elämäni rakkauden enkä saanut mennä hänen hautajaisiinsa.

Raahasin laatikot takaisin sisälle, istuin niiden keskelle seinän viereen enkä kyennyt edes itkemään.

Toisina päivinä tuntuu siltä kuin yksinäisyys olisi pelastukseni. Minä istun sen mustansinisessä sylissä ja pistän silmät kiinni. Se hengittää raskaasti ja painautuu minua vasten. Minä olen yksin, koska niin on tarkoitettu. Minä viihdyn sen pehmeässä pesässä, se on mykkä ja valoton.

Toisinaan ikävä puristaa välilevyni kasaan, tuikkii kipuna lannerangassa ja litistää keuhkot niin ohuiksi, että on miltei mahdoton hengittää. Muistan Marjatan nurkista kaventuneet tummansiniset silmät, kun hän nauroi ihmisten tyhmyydelle. Aktiivisuusrannekkeet. Miksi ihmiset halusivat mitata itseään, vaikka se ainoastaan lisäsi ahdistusta ja suorituspaineita? Miksi he pukivat koirilleen t-paitoja, jotka eivät lämmittäneet tippaakaan? Miksi lapsia pidettiin talutushihnassa pienen elinpiirin sisällä? Olivatko vanhemmat unohtaneet, miten tärkeää lapselle oli joutua seikkailuihin? Miten vain seikkailut kasvattivat heistä ihmisiä, jotka osasivat elää elämisen arvoista elämää? Marjatta puisteli päätään ja nauroi. Hän ei ymmärtänyt enää mistään mitään. En ymmärtänyt minäkään paitsi sen, että oli onni saada elää hänen lähellään, alati mahdollisten seikkailujen väreilevässä ilmapiirissä.

Avaan lehden. Kolmannella aukeamalla pyörätuolissa istuva vanhus pelaa korttia nuoren pojan kanssa. Juttu kertoo vanhainkodista, jonne on järjestetty asuntoja nuorille. Miksi nuoret sellaista halusivat tehdä, asua vapaaehtoisesti mummojen ja pappojen kanssa? Syynä ovat kuulemma kovat vuokrat. Mitä jos minäkin ottaisin tänne jonkun nuoren, jolla ei ole varaa asua Helsingissä? Mikä umpihullu idea. Lapsiparat.

Kun lehti on pääpiirteittäin luettu, kello on yhdeksän. Vielä kaksitoista tuntia siihen, kun voisin taas käydä nukkumaan.

Ai niin se kahvi. Vaihdan ylle pellavahousut ja pellavapuseron, ohuet sukat ja olkihatun. Sandaalit ovat uudet, pohjien pitäisi muka helpottaa selkävaivoja mutta en tiedä, miten. Ne ovat kaarevat, ja kävellessä askel joustaa hassusti.

Kun astun ulos, minun tulee heti kuuma, vaikka on vasta toukokuu. Kaupalle on viisisataa metriä matkaa. Onneksi hattu varjostaa kasvoja auringolta. Kävelen hitaasti. Vastaan tulee naapurin rouva, joka taluttaa silkkikarvaista villakoiraa. Tervehdin koiraa, se haistaa kättäni ja asettaa päälakensa kämmentäni vasten, jotta rapsuttaisin sitä. Rouva hymyilee minulle ystävällisesti.

Toisinaan kuulen, kuinka rouva huhuilee keskellä yötä Perttiä. En tiedä, kuka Pertti on. Rouva asuu yksin, mutta hänen luonaan käy usein vieraita. Lapsia ja lapsenlapsia. Mietin, mikälaista olisi olla henkilö, jonka luona käy ihmisiä. Sellaisia, jotka nauravat ja kertovat asioistaan ja koskettavat kättä. Minua koski viimeksi lääkäri, joka mittasi verenpaineeni puolitoista kuukautta sitten. Lukema oli parempi kuin viimeksi.

Kaupassa tuttu myyjä tervehtii minua.

”Mitä kuuluu?”

”Mitäs tässä, kahvia tulin hakemaan.”

”Meille on tullut yhtä hyvää uutta. Suosittelen, jos tykkäät tummapaahmoisesta.”

Hyllynreunassa lukee korttelitoive. Kahvipaketin kyljessä on kuva sinisestä naisesta, joka on tarttunut kahvipuunoksaan. Tausta on tummanruskea.

”Nää pavut tulee naisten pitämiltä kahviviljelmiltä”, myyjä selittää.

Hänellä on violetit hiukset, jotka laskeutuvat tasaisina pötkylöinä olkapäille. Marjatta piti hänestä. Marjatan kuoleman jälkeen myyjä on tehnyt tikusta asiaa joka kerta, kun olen astunut kauppaan. Välillä hän katsoo minua siten, että arvelen hänen säälivän minua.

Otan kahvipaketin käteeni ja kiitän. Kiertelen kaupassa ja

kerään koriin muut tarvitsemani tavarat. Jauhelihan, maidon, viinirypäleet ja sikarikeksit, joita minun ei pitäisi Marjatan mielestä syödä niin paljon.

”Minkälaisesta musiikista sä tykkäät?” violettihiuksinen kysyy, kun nostelen tarvikkeita kassahihnalle.

Hämmäntävä kysymys. Tuskinpa tämä nuori ihminen tuntisi niitä artisteja, joita näin vanha ihminen kuuntelee. Heitän kokeeksi yhden nimen.

”Sanooko Lesley Gore sulle mitään?”

”Mä rakastan sen musiikkia!”

Ehkä myyjä teeskentelee, ehkä hän tosiaan tietää. Marjatan ystävän mielestä me muistutimme Lesleytä ja hänen kumppaniaan Lois Sassonia. Minä olin Lesley, Marjatta oli Lois. Marjatta vitsaili, että minäkin voisin jättää hänelle kartanon perinnöksi. Mutta sitten hän meni ja kuoli ensimmäisenä.

”Sä saattaisit tykätä yhdestä klubista, jossa soitetaan vanhaa musaa.”

”Kuule, minä en ole käynyt baarissa kahteenkymmeneen vuoteen.”

”No sittenhän se on jo korkea aika mennä. Oota vähän”, myyjä sanoo ja katoaa takahuoneeseen.

Sitten hän tulee takaisin kädessään kermanvalkoinen lappunen. Klassikkoklubi – ilta aikuisille naisille hyvän musiikin parissa, siinä lukee. Alareunassa on Mummolaakson logo. Marjatta kävi välillä Mummolaakson kokoontumisissa. Ei tosin viimeiseen kymmeneen vuoteen, kun hänen kuntonsa alkoi heiketä.

”Se on muutaman viikon päästä perjantaina sellasessa paikassa kuin The Other Pan. Mun kaveri järkkää sitä. Vaasankatu 10”, violettihiuksinen sanoo.

Hymyilen niukasti ja kiitän häntä lappusesta. Työnnän sen puuvillahousujen taskuun. Kävelen kassalle ja kaivan kolikkopussin esiin.

”Harkitse tota, jooko? Mä uskon, että sä tykkäisit siitä.”

Nyökyttelen kohteliaasti ja toivotan hyvää päivänjatkoa.
Työnnän lapun taskuun ja olen varma, etten menisi paikalle.

Tarja

Ulkona on satanut pitkin päivää. Kun astun ulos, harmaa tihku täyttää maiseman. Punamultatalon katolla kasvaa sammalta. Talo on vanha, melkein satavuotias. Sen kulmassa törröttää tanko, jossa roikkuu lyhty. Kynttilä on sellainen, ettei se sammusateessa.

Topi ei haluaisi kävellä vesisateessa. Kiskaisen sitä vähän, kunnes se seuraa minua kuuliaisesti. Sen naama on pitkä, keskiruskeat viikset ovat tänään ohuet ja veltot, ne kurkottavat kohti maata.

On helppo hengittää. Ilmassa on happea ja negatiivisia ioneja, jotka tasapainottavat serotoniinitasoja ja lievittävät masennusta. Näin olen lukenut.

Mäki on jyrkkä. Vaaleankeltaisessa talossa on mansardikatto. Piha on avara, siellä täällä kasvaa pieniä omenapuita.

Olen ollut rauhallisempi sen jälkeen kun muutimme tänne. Minä kuulen taas hiljaisuuden. Minulla ei ole enää tarvetta lähteä minnekään. Helsingissä olin jatkuvasti valpas ja ärtynyt, en pystynyt keskittymään edes sanomalehteen.

Nyt aika on muuttunut toiseksi. Se kulkee hitaammin, vaihteavammin. Meri nousee ja laskee, aitauksesta karanneet lampaat kävelevät kadulla, ja suurissa taloissa juodaan kahvia ja tehdään vähitellen saunaremonttia.

Paperitehdas sopii minulle hyvin. Pääasiassa miehiä, ihan mukavia. Paperikoneenhoitajana katson, kuinka kuitumassasta tiristetään vesi pois, ja seuraan prosessia tietokoneen näytöltä. Ei minua haittaa tehdä öitäkään, niiden jälkeen on aina pidempi vapaa. Olen oppinut nukkumaan milloin tahansa. Painan pääni tyynyyn ja nukahdan.

Pelto avautuu kauas metsänreunaan tasaisena ja kellertävänä. Hengitän ioneja sisään, ja näyttää siltä kuin Topi tekisi samoin. Se istuu ja sen silmät sulkeutuvat. Täällä aistin kuukausien vaihtelut selvemmin. Joulukuun kostean lumen, tammikuun pakkauset, helmikuun kirkkaan auringon, maaliskuussa vähitellen sulavan maan, huhtikuussa lumen keskeltä pilkistävät leskenlehdet. Niiden kasvoversot ovat kehittyneet jo edellisenä kesänä, mutta ne eivät ole ehtineet kukkia ennen talvea. Siksi leskenlehdet puskevat esiin ensimmäisinä. Nyt kuukaudet ovat tosin muuttumaan päin. Välillä ne liukuvat marraskuusta maaliskuuksi ja siitä lokakuuksi. Toisinaan aamua ei erota illasta.

Topi ravistaa itsensä vasta sisällä. Ei koskaan oven ulkopuolella, vaikka yritän pyytää. Kurapisarat leviävät eteisen seinille.

”Nyt hei, pysähdy”, sanon.

Topi antaa minun kietoa itsensä suureen pyyhkeeseen. Onneksi se ei sentään ole pitkäkarvainen.

”Moi”, huudan olohuoneeseen.

”Mm”, Kaisa vastaa.

Hän lukee kirjaa sohvalla. Toiset silmälasit ovat silmien edessä, toiset otsalla. Kaisan iho näyttää kelmeältä. Hän on kyllästynyt terveydenhoitajan työhönsä, koska sitä on liikaa eikä hän viihdy lasten kanssa.

Välillä yritän muistaa, miltä tuntui kokea himoa. Minkälaista oli nostaa Kaisa keittiöpöydän päälle ja kiskoa häneltä pikkuhousut pois. Minä en löydä tuota tunnetta. Se on muuttanut muotoaan, sen tilalle on tullut kiintymys ja sanaton yhteys, mutta minä kaipaen jotain muuta.

Virpi ja Saija ovat tulossa syömään. Emme ole nähneet heitä kahteen vuoteen. Viimeksi Prideillä toissakesänä, viime vuonna emme jaksaneet mennä. Pridet ovat alkaneet tuntua kaukaisilta. En enää pysty palauttamaan mieleen, miksi osallistuminen olisi tärkeää. Pitäisi melkein mennä hotelliin yöksi, jos haluaisi juoda, ja se on kallista.

Olen imuroinut aamupäivällä. Perunat on jo kuorittu, lohi pitää vielä pestä. Mietin, haisenko hieltä. Ehkä pitäisi käydä suihkussa.

Kaisa ei näytä muistavan, että meille on tulossa vieraita. Hän on riisunut päällysvaatteensa nojatuolille ja pukeutunut oloasuun.

”Virpi laittoi viestiä, ne on tulossa puoleltoista tunnin päästä.”

Kaisa ei vastaa.

”Kaisa”, sanon lujempaa.

”Mitä?”

”Virpi ja Saija on tulossa.”

”Voi helvetti. Oliko se tänään?”

”No joo joo. Mehän sovittiin se jo helmikuussa.”

”Mä en kyllä jaksa jutella sen Virpin kanssa.”

”No tänne se nyt kuitenkin tulee.”

Kaisa nousee sohvalta hitaasti ja kävelee sanaakaan sanomatta portaisiin. Hetken päästä kuulen suihkun avautuvan yläkerran kylpyhuoneessa.

Topi kiehnää jaloissani ja kerjää ruokaa. Se istuu alas ja läähättää vaaleanpunainen kieli ulkona toiveikkaasti, nostaa tassua.

”Kohta, Topi. Mä käyn ensin pesulla.”

Alakerran kylpyhuone on pieni. Riisun vaatteet vessanpöntön päälle. Kuuma suihku kiihdyttää oksitosiinin tuotantoa. Paperikoneen ääressä tulee välillä vaiheita, jolloin täytyy vain odottaa, että kone tekee tehtävänsä. Niinä hetkinä minä luen. Siksi tiedän myös tämän. Ajattelen, miten pienet oksitosiinivirrat kulkeutuvat sormiin, varpasiin ja päänahkaan.

Kun astun ulos kylpyhuoneesta, höyryän yhä. Minun ei ole kylmä, vaikka olen kietoutunut pelkkään pyyhkeeseen.

Kiipeän yläkertaan ja heitän pyyhkeen sängylle. Kaivan kaa-pista ensimmäisen kauluspaidan, joka osuu käteen. Puen sen ylleni. Se kirraa vähän vatsan kohdalta.

”Et kai sä tuota aio laittaa?” Kaisa sanoo.

”En varmaankaan, jos se noin pahalta näyttää.”

Riisun paidan loukkaantuneena. Kaisa ei pyydä anteeksi.

Hän istuu marjapuuronväriseissä mekossaan sängyllä ja huokaa.

”Mulla ei olisi nyt yhtään energiaa tähän. Eikö me voitais vain perua koko homma?”

”No ei enää tässä vaiheessa. Ne on jo varmaan lähteneet ajamaan tänne Helsingistä.”

Vaihdan päälle turvallisemman paidan. Se on harmaa ja niin väljä, ettei orastava vatsakumpu erotu sen alta.

Annan keittiössä Topille ruokakupin, jossa maksalaatikonväriset nappulat ovat jo turvonneet. Topi on onnellinen, se ahmii ruokaansa ja levittelee märkiä nappuloita ruokakupin ympärille. Tiedän, että se siivoaa ne kyllä, joka ikisen. Ollapa yhtä selkeästi, yhtä vaivattomasti tyytyväinen elämään kuin hän.

Täytän kattilan vedellä ja laitan perunat kiehumaan. Pesen lohien ja nypin ruodot pois. Sitten laitan sen päälle hunajaa, puolikkaan sitruunan mehun ja runsaasti smetanaa. Lopuksi työnnän vuoan uuniin.

Kaisa tulee alas. Hän kietoo kätensä ympärilleni takaapäin.

”Anteeks. Sä näytät hyvältä.”

Silitän Kaisan käsivartta mutta en kykene tuntemaan sitä, mitä Kaisa minusta toivoo.

Ovikello soi.

”Onko ne etuajassa?” Kaisa kuiskaa ja kävelee eteiseen.

”Pari kertaa käännyttiin väärään suuntaan, mutta lopulta löydettiin”, Virpi sanoo eteisessä.

”No niin, onnea tupaan!” hän jatkaa.

Virpin ääni kantaautuu kumeana keittiöön asti. Olen unohtanut, miten kova se on.

”Kiva, kun pääsitte”, Kaisa valehtelee.

Astun keittiön oviaukkoon.

”Ai täällä on jotain helsinkiläisiä?” sanon.

”Tarja perkele, sustahan on tullut oikein maatalon isäntä!” Virpi sanoo ja hohottaa.

Hän halaa minua ja taputtaa selkääni liian lujaa. Saija on siro

ja lintumainen, tuntuu kuin käteni menisivät kaksi kertaa hänen ympärilleen.

”Tuotiin teille tällainen tuliainen”, Saija sanoo.

Vaaleanpunaisessa kangaskassissa on kolme Stadin panimon olutta. Saamme kuulemma pitää kassin. Kiitän ja sanon, ettei heidän olisi tarvinnut.

”Ajattelin, että teidän on hyvä muistaa Helsinki kuitenkin. Ettei teistä tule täällä landella ihan persuja”, Virpi sanoo ja nauraa.

Jätän kertomatta, että Kaisan vanhemmat äänestävät keskustaa. Kaisa näyttää poissaolevalta. Hän kävelee keittiöön ja ottaa valkoviinitönikän jääkaapista.

”Otatteko valkkaria?” hän huutaa.

”Kyllä kiitos”, Virpi vastaa.

”Joo mielellään”, Saija sanoo ja kävelee Kaisan perässä keittiöön.

On ollut puhetta, että Saija ja Virpi jäisivät yöksi. Sade on lakannut, ja etupihan nurmikko on kostea. Alkuillan taivas on vaaleankeltainen kuusien yllä.

”Aivan hirveä ajokeli. Oli vähällä, ettei ajettu peuran päälle tossa lähellä”, hän jatkaa.

”No voi perhana. Niitä on täällä paljon”, vastaan.

Virpi kävelee olohuoneeseen ja viheltää hyväksyvästi.

”On teillä lääniä. Tuus kattomaan Saija, tällainen meilläkin voisi olla, jos mä en olis niin juurtunut Kallioon”, Virpi huutaa.

Saija tuo Virpille viinilasin. Siinä on ainakin 24 senttiä viiniä. No, kellarissa on lisää, jos se loppuu, ajattelen.

”Tosi kivannäkönen talo. Eikö mekin voitais muuttaa maalle? Aattele. Meillä vois olla kanoja ja perunamaa ja puutarha ja omenapuita”, Saija sanoo.

”Ja sata kilometriä lähimpiin naistenbileisiin, lenkkiä musuttavia punaniskoja naapurissa ja lähikauppa kolmen kilsan päässä. Ei kiitos”, Virpi sanoo.

Näen sivusilmällä, kuinka Kaisa juo koko lasin viiniä parilla kulauksella.

”Kai te muuten syötte kalaa?” kysyn.

Virpi on välillä ollut vegaani, muistan sen äkkiä. Viime kerralla hän söi kalaa, mutta siitä on kaksi vuotta aikaa.

”Kyllä me vierailta syödään. Pääasiassahan me ollaan vegejä”, Virpi sanoo.

”No hyvä sitten, en tosiaan tajunnut kysyä.”

Vedän lohenvatsan ulos uunista. Smetana on asettunut sen pinnalle juuri oikealla tavalla. Lisään perunoiden päälle voita ja tilliä. Nämä ovat ensimmäiset uudet perunat tänä vuonna. Kaisa ei tee elettäkään auttaakseen, hän on ottanut lisää viiniä. Revin kulhoon vihreässä sykkyrässä olevaa salaattia ja pilkon joukkoon tomaattia ja basilikaa. Lorautan sekaan oliiviöljyä ja vähän suola. Sitten pöyhin salaattia, jotta öljy levittyisi tasaisesti.

Kaisa avaa laatikon ja ottaa sieltä neljä serviettiä. Tämän hän sentään tekee. Lautaset ja lasit ovat eri paria, Kaisa on saanut ne vanhemmiltaan.

Pyyhin käteni esiliinaan. Pidän ruoanlaitosta. Kaisa söisi mikropitsaa tai kaupan makaronilaatikkoa vaikka joka päivä, mutta minä haluan tehdä kaiken itse. Ruoanlaitto saa minut tuntemaan itseni paremmaksi ihmiseksi kuin olen.

Ennen asuimme Kalliassa. Asunto oli ahdas, helteellä tukahduttavan kuuma ja talvella jääkylmä. Me törmäilimme oviaukoissa ja käytävissä ja tiuskimme toisillemme. Vihasin pientä epäkäytännöllistä keittokomeroa, jossa ei voinut valmistaa kunnolla ruokaa. Silloin meillä tosin oli vielä seksiä. Välillä pienen vanhan hellan päällä, toisinaan ikkunalaudalla, joskus ruokapöydällä, johon Kaisa mahtui juuri ja juuri makaamaan niin, että hänen jalkansa kietoutuivat ympärilleni. Ikkunasta näkyi Kallion kirkon torni ja naapurissa asui alkoholisti, joka yski öisin niin kovaa, että kuulin äänen selvästi makuuhuoneen ohuen seinän läpi.

Kun Kaisa päätti, että me muuttaisimme Karjaalle, minulla ei varsinaisesti ollut mitään sitä vastaan. Olin sillä hetkellä työtön, ja Kaisa väsyi elättämään meitä molempia pienellä palkallaan. Kallion hinnat olivat nousseet, vuokranantaja oli juuri ilmoittanut uudesta vuokrankorotuksesta.

Pakkasimme eriparisen omaisuutemme, oranssin sohvan, kuhmuiset keittiötuolit, pikkuruisen pöydän ja valikoiman halpoja astioita pakettiautoon ja ajoimme pois.

Paperitehtaalla avautui työpaikka kaksi kuukautta myöhemmin. Se oli kesätyö, joka vakinaistettiin kesän lopussa. Koulutus järjestyi työpaikan puolesta. Esihenkilö oli joviaali ja mukava lohjalainen. Kaikki oli toisin kuin olin kuvitellut: työkaverit olivat mukavia ja vähän vaisuja, paitsi Sarita, joka puhui valvomossa taukoamatta. Vain yksi mies kysyi alussa, onko minulla äijää, vaikka hän kyllä tiesi, ettei äijää ollut.

”Ei, mä asun mun naisystävän kanssa. Onko sulla?” kysyin.

Sarita purskahti nauruun, eikä mies kysynyt minulta enää koskaan yhtään mitään.

Muuton jälkeen Virpi on pitänyt vähemmän yhteyttä. Vai olenko minä pitänyt vähemmän yhteyttä, en nyt oikein muista. Muistan vain sen, etten ole tuntenut pitkään aikaan kuuluvani mihinkään.

”Mites te ootte viihtyneet täällä?” Virpi kysyy.

Katsahdan Kaisaa, sillä en tiedä, onko kysymys suunnattu minulle vai hänelle. Kaisa nostaa kulmakarvojaan ja katsoo minua kuin odottaisi minun vastaavan.

”Mites, ihan hyvin”, sanon ja rykäisen.

”Kaikella kunnioituksella, kyllä mä vähän olen ihmetellyt tätä teidän siirtoa.”

”Virpi hei ihan oikeesti”, Saija sanoo.

”Ei mutta ihan totta. Teillä on kaks autoa ja tällanen valtava talo. Ei se nyt hirveen ekologista ole.”

”Eiks me voida mennä edes kerran vuodessa kylään ilman,

että sä alat haastaa riitaa heti ensimmäisen viinilasillisen jälkeen?” Saija kysyy.

”Enhän mä haasta riitaa, mä olen vain rehellinen”, Virpi sanoo ja hymähtää.

Hän näyttää tyytyväiseltä itseensä.

”Ei me sentään persuja olla”, sanon ja yritän keventää tunnelmaa.

Tunnen Virpin. Ensin hän lietsoo itsensä moraaliseen närkästykseen, sitten hän alkaa jankata ja lopulta hän on niin kännissä, että sammuu. Ei siitä kannata suuttua.

Kaisa ei selvästi tunne Virpiä yhtä hyvin. Hän tuijottaa eteensä silmät laajenneina. Alaleuka vapisee hieman.

”Hei, ei tässä nyt kannata riitelemään ruveta. Ottaako joku jäätelöä?” kysyn.

”Anteeksi ihan kauheasti ton juntin puolesta. Tää lohi on todella hyvää”, Saija sanoo ja katsoo minua pahoitellen.

”Mä laitoin siihen smetanaa, sitruunamehua ja vähän hunajaa. Löysin reseptin netistä.”

”Lähetä se mulle. Pitää kokeilla tätä joku päivä.”

”Mitäs jäätelöä sulla on?” Virpi kysyy.

Hän ei näytä vihaiselta eikä varsinaisesti syylliseltäkään. Tällainen Virpi on: hän nostattaa myrskyn ja käyttäytyy sen jälkeen kuin mitään ei olisi tapahtunut.

Kaisa poistuu pöydästä ja mutisee jotain pyykeistä, vaikka tiedän, ettei mitään pyykkejä ole. Kuulen, kuinka hän nousee portaat yläkertaan.

”Itse asiassa se on vegaanista. Tuli ihan itsellekin yllätyksenä, ei kyllä huomaa mausta”, sanon.

Otan oranssin jäätelöpönikän pakkasesta ja jätän sen sulaan tiskipöydälle. Kerään astiat pöydästä ja kysyn, ottavatko vieraat lisää viiniä.

”Virpille pelkkää kivennäisvettä. Sä olet aiheuttanut jo tarpeeksi vaivaa tälle illalle”, Saija sanoo.

Hän kiittää täyttämästäni viinilasista ja lähtee Kaisan perään yläkertaan.

Virpi nostaa kätensä ylös aseistariisuvasti ja hymyilee huvittuneena.

”Mites teillä menee?” hän kysyy ja nojaa reteästi taaksepäin tuolilla.

”Noo, ihan hyvin kai”, vastaan enkä katso Virpiä silmiin.

”Kai? Toi ei kuulosta kovin vakuuttavalta.”

”No ei me olla riideltä pitkään aikaan.”

”Sehän on hyvä. Mites seksi?”

En vastaa heti. Lämmittelen jäätelöpönikkää käsilläni, jotta se sulaisi nopeammin.

”En mä oikein tiedä.”

Virpi nousee ja tulee lähelleni tiskipöydän viereen.

”Onko ollut hiljaista?” hän kysyy ja katsoo minua silmiin.

”On.”

Äkkiä en muista, koska me harrastimme seksiä viimeksi. Oliko se tammikuussa? Vai sittenkin ennen joulua?

”Ei se meilläkään ole hääviä ollut. Tai on se hyvää, kun sitä on. Mutta liian harvoin.”

Virpi ei ole enää riidanhaluinen, hän puhuu hiljaisella äänellä. Tämän Virpin minä muistan. Ihmisen, jonka kanssa saattoi puhua mistä tahansa myöhään yöhön ilman että kummallekaan tuli olo, että kaikki on jo sanottu.

Ulkona alkaa hämärtää. Kaisa varmasti toivoisi, että Virpi lähtisi vielä tänään takaisin Helsinkiin. Mutta sekä Virpi että Saija ovat juoneet. On selvää, että he jäisivät yöksi. Työnnän lusikan suklaa-kinuskijäätelöön, ja pintaan pullahtaa kinuskikastiketta. Lusikoin annoksen lasipikariin ja ojennan sen Virpille.

”Onko tää oikeasti vegaanista? Tosi hyvää. Se soijasotku, jota Saija aina ostaa, maistuu ihan sahanpurulta.”

”Mulla on ikävä meidän kaljoja”, sanon.

Virpi puristaa olkapäätäni.

”Niin mullakin. Kun sä lähdit, mä tajusin, ettei mulla itse asiassa ole juuri ystäviä. Anteeksi, että mä tolla tavalla vittuilin. En mä pidä teitä persuina. Ehkä meidän olis parasta lähteä kotiin.”

”Te mitään lähde. Laitetaan teille sänky vierashuoneeseen ja pistetään aamulla sauna lämpiämään. Meillä on tällaista epäekologista luksusta täällä maalla.”

”Mä olen kyllä oikea ihmisperse”, Virpi sanoo ja nauraa.

”No se sä kyllä olet.”

En muista, koska olisin viimeksi nauranut niin kovaa, että vatsaan sattuu. Nauru ei lopu edes silloin, kun Kaisa kävelee rappusia alas ja katsoo minua syyllistävästi silmiin.

Jasu

Helsinkiin on pitkä matka. Siltä ainakin tuntuu, kun sieltä ajaa aamuyöstä pois. Poltan tupakkaa avoimesta ikkunasta, kun aurinko alkaa nousta. Peltojen päällä on kastetta.

Liikennettä on vähän, pari autoa. Ehkä joku, joka on menossa aamulla töihin. Kohta olisi kesä.

Kaikki muut nukkuvat. Tämä kylä on pieni ja hiljainen. Kyräilevä, itsekkäiden ihmisten kylä. Tänään pitäisi vaihtaa renkaat isän autoon.

Heitän tupakan ulos ikkunasta. Nahkatakin hihansuu on revennyt. Viime viikonloppuna mies nakkikioskin jonossa halusi koettaa onneaan. Ei voittanut. Noita sattuu vähän väliä. Joskus mietin, miksi miesten on aina testattava. Heidän silmissään on pelkoa. Siksi minä voitan.

Pysäköin pihaan. Heti kun saan riittävästi rahaa kasaan, muutan täältä pois.

Yritän avata oven hiljaa, jotta äiti ei heräisi. Hän nukkuu kuin koira, kuulee pienenkin rasahduksen sadan metrin päähän.

Pesen hampaat ja kasvot. Kaulassa on pieni jälki. Se oli se tyttö, jolla oli jännät aniliininpunaiset hiukset. Joku opiskelija, joka tuppautui kylkeen, vaikka en ollut edes etsimässä seuraa.

Hieron punaista kohtaa. Sanoin erikseen, etten halua jälkiä. Ehkä se oli vahinko. Tyttö on laittanut tekstiviestin. On selvästi kiinnostunut. Toivottavasti hän ei nyt luule, että me alamme seurustella.

Sänky on kapea ja kova. Nurkassa on muovikassillinen olutölkkejä. Huone on sotkuinen, onneksi äiti ei käy täällä. En jaksaa siivota. Annan pölypallojen kerääntyä nurkkiin ja täyttää tilan harmaalla läsnäolollaan. Jos kaipaen seuraa, menen aina hoitojen luokse ja väitän, että kotini on liian kaukana.

Aniliininpunahiuksinen pyytää minua viestissään kahvilaan, jossa hän on töissä. Siellä esiintyisi joku räppiryhmä, jota en tunne. Samalla muistan, että nainen viime viikonlopulta on laittanut jo useamman viestin. En ole vastannut yhteenkään. Viimeiseen viestiin hän on kirjoittanut, että olen kusipää. Ehkä olenkin.

En vastaa aniliininpunahiuksiselle. Ehkä huomenna. Ehkä ei.

* * *

Marikalla oli paksu, punainen tukka ja käheä ääni. Hänen ympärillään oli lauma ihastuksesta nauravia homomiehiä ja pimeässä loistava taianomainen aura, siltä minusta ainakin tuntui.

”Hei poika, haluatko sä tarjota mulle drinkin?” hän kysyi ja katsoi minua erivärisillä silmillään.

Minä halusin. Samana iltana kannoin hänet sänkyyn, ja hän raapi selkääni mustilla kynsillään. Marika otti kaapista vyön ja kiinnitti sen huolellisesti. Sitten hän käänsi minut ja tuli sisälteni takaapäin, enkä minä muistanut kuka olin ollut ennen tuota hetkeä.

Seuraavana päivänä minä kannoin vähät tavarani Marikan asuntoon Punavuoreen ja asetuin taloksi. Ilmoitin kämppik-

selleni, että muuttaisin pois. Me istuimme parvekkeella ja poltimme tupakkaa ja joimme olutta kapeakaulaisista lasipulloista. Tein Marikalle omenapiirakkaa ja lämpimiä voileipiä ja hän nuoli kinuskikastiketta vatsaltani kapeassa alkovissa.

Marika oli ihminen, Lynda Carter, vahva ja armoton amatsoni, joka sai ihmiset rakastumaan itseensä joka paikassa.

Ensimmäinen ulosottokirje tuli heinäkuuisena keskiviikkoilta päivänä. Minulla ei ollut tuona päivänä töitä, automaalaamossa oli ollut sinä kesänä hiljaista. Marika oli baarissa, hänen työsuhteensa tatuointiliikkeessä oli loppunut, en kehdannut kysyä miksi. Näin oli parempi, Marika sanoi, hän ei olisi edes halunnut jatkaa, sillä liikkeen omistaja ei kuulemma ymmärtänyt mitään taiteesta.

Marika sanoi etsivänsä töitä, mutta en ollut varma, oliko se totta. Hän kävi usein baarissa, myös keskellä viikkoa, ja piirteli aamupäivisin synkkiä sarjakuvia keittiön pöydän ääressä. Toisessa kädessä oli tupakka, toisessa mustekynä. Sarjakuvat olivat hienoja, ja ehdotin, että hän voisi tarjota niitä jollekin kustantamolle. Marika vain hymähti ja sanoi, että ehkä joskus.

Minä maksoin lopulta vuokran kokonaan, koska Marikan työttömyyskorvaus oli pieni ja menoja oli paljon. Nähdessäni taas uuden korsetin tai uudet metalliniitein koristetut saappaat minä mietin, mistä Marika oli saanut rahat niihin.

Ulosottokirjeitä kertyi yhä enemmän. Marika poimi ne eteisen lattialta ja laittoi ne avaamattomina punaiseen laatikkoon, jota hän säilytti vaatekaapin ylähyllyllä. Kerran kysyin, mistä kirjeet tulivat. Marika suuttui niin, ettei hän tullut kotiin koko yönä. Se ei ollut minun asiani. Hän kyllä hoitaisi velkansa. Pian hän olisi taas töissä.

Hankin Marikalle rinnakkaiskortin tililleni. Hän osti ananas-kirsikoita, karambolahedelmiä, pursotettavaa kermavaahtoa, eksoottisia kukkia ja liian kallista kuohuviiniä. Arki ei ollut häntä varten. Hän halusi juhlia ja elää pari askelta maanpinnan yläpuolella. Yritin elää säästäväisesti, jotta meillä olisi varaa pitää

asuntomme. Välillä ehdotin, että voisimme muuttaa kauemmas keskustasta. Marikan mielestä olin hullu, jos kuvittelin hänen suostuvan sellaiseen.

”En mä sovi maalle enkä lähiöihin. Kato nyt mua, ihmiset tuijottaa mua joka paikassa täälläkin”, hän sanoi.

Marika tosiaan oli näyttävä. Hänen toinen silmänsä oli sininen ja toinen ruskea. Hiukset hehkuivat kuin sula kupari. Marika maalasi silmiensä ympärille paksut mustat siivet ja korosti poskipäitään piirtämällä ruskealla meikkivoiteella varjot niiden alle. Hänen suunsa oli kiiltävä ja täyteläinen ja koko ajan liikkeessä. Kova ääni herätti huomiota kaikkialla.

Eräänä iltana Marika katsoi minua nojatuolista pää kallellaan, silmiään siristäen.

”Mitä sä katot?” kysyin, vaikka ei minua haitannut, että Marika katsoi minua.

”Sä olet niin kaunis ja kiltti. Mä en ansaitse sua.”

”Miks sä tollasia puhut?”

”Se on totta. Sä olet liian hyvä tähän maailmaan.”

Marika nousi tuolista ja käveli luokseni. Hän silitti hiuksiani, suuteli poskipäätäni ja tarttui minua käsistä. Hän istui syliini, riisui paitansa ja painoi rintansa kasvoilleni. Me rakastelimme sohvalta hitaasti. Marika katsoi minua silmiin ja hieroi itseään jalkoväliäni vasten. Hän suuteli minua niin pehmeästi, että minä tulin kovempaa kuin koskaan aikaisemmin.

Sen jälkeen Marika pyysi minulta palvelusta. Hän tarvitsi rahaa. Tarkoitus oli maksaa yksittäiset pikavipit pois, etsiä työpaikka ja aloittaa puhtaalta pöydältä. Otin suuremman pikavipin omiin nimiini ja siirsin rahat Marikan tilille. Hän lupasi viedä minut loppukesästä Berliiniin.

Seuraavana aamuna Marika oli poissa. Tavoittelin tyhjiyttä hänen sängynpuoliskollaan ja aavistin. Marika ei vastannut puhelimeen, vaikka yritin soittaa hänelle monta kertaa. Kukaan hänen ystävistään ei ainakaan myöntänyt tietävänsä, missä